

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1346863/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דוד נפתלי גולדברג, טו"ר צבי גלר וטו"ר זיו ברקוביץ)
נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יהושע שוירץ)

הנדון: יסודה של דרישת ערובה להוצאות כתנאי לערעור, עילות לפטור וחלופות

החלטה

א. לפניי בקשת המערערת לביטול ההוראה המתנה את שמיעת ערעורה בהפקדת ערובה להוצאות המשפט.

הבקשה נשענת על שלוש רגליים:

הרגל האחת, כי אם יידחה הערעור נמצא המשיב משתכר 200,000 ש"ח אשר לא עמל בהם ולא גידלם (עיין יונה ד, י), פרי הפער שבין השקעת הוריו בדירת הצדדים להשקעת הורי המערערת שיחולק בפועל בחלקים שווים על פי פסק הדין ובניגוד לעמדתה של המערערת. לשיטת המערערת משמעות הדבר היא כי אין צורך להבטיח את הוצאות המשיב, שהרי הללו מובטחות מעל ומעבר.

לעניין עמידת הבקשה על רגל זו נאמר כי מוטב היה לטענה שלא להיטען, שכן רגל מועדת היא זו ומשענת קנה רצוף. אם יתקבל הערעור משמעות הדבר היא שבית דין דנן יסבור, כפי שסבר בית דין קמא כי המשיב זכאי מן הדין לאותם 200,000 ש"ח, וכיצד אפוא ישמשו הללו או חלקם, במקביל, גם כהוצאות משפט?

הרגל השנייה, כי מעיון בתשובת המשיב עצמו עולה חיזוק לטענות המערערת כי בית דין קמא לא נחשף לכל פרטי המקרה וכי אילו נחשף אליהם הייתה פסיקתו שונה.

אף רגל זו אינה מעמידה את הבקשה, ושמא מדובר בשימת רגל' כמכשול לה, שכן ערעור אינו יכול להתבסס על נתונים שלא הובאו לפני בית דין קמא. המבקש לשנות את שנפסק על בסיסם של נתונים כאלה – עליו לפנות לאפיק של בקשת סתירת הדין ולא לאפיק של ערעור.

אכן הרגל השלישית, הטענה בדבר חוסר היכולת הכלכלית – אפשר שמקיימת היא בעצמה את דברי משה רבנו ע"ה – שהפעם ייקראו בניחותא ולא בתמיהה – כי אף שכיסא של שלוש רגליים לא יכול לעמוד, יש שכיסא של רגל אחת יוכל לעמוד (עיין ברכות לב, א; ילקוט שמעוני כי תשא רמז שצב; רש"י שם – שמות לב, יג), ובבחינת "טבא חדא פלפלתא חריפא ממלא צנא דקרי" (יומא פה, ב; מגילה ז, א; חגיגה י, א).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. יובהר: אומנם לא תמיד אנו מקבלים טענה בדבר חוסר יכולת כלכלית בהקשר לערובה להוצאות, שכן לעיתים דווקא חוסר היכולת היא עילה לחשוש יותר כי אם יידחה הערעור ויפסקו הוצאות אזי בהעדר ערובה – לא יהיה לזוכה בהן מניין לגבותן, אך שאלה זו צריכה להישקל בכל מקרה לגופו.

עוד יובהר כי דרישת הערובה נועדת, והדבר הובהר בלא מעט החלטות של בית דין זה בהרכביו השונים, לכמה תכליות: הבטחת יכולת גבייתן של הוצאות היא אחת מהן. בין האחרות גם הצורך להרתיע מערעורי סרק, שאומנם יכול היה להיות מושג לכאורה גם על ידי הידיעה כי יש שנפסקות הוצאות משפט, אך המציאות היא כי כלפי ידיעה זו "כל דרך איש ישר בעיניו" (משלי כא, ב) ובעלי דין נוטים להניח כי יזכו בערעורם ולמצער לא יחויבו בהוצאות, אף כשלהנחה זו אין בסיס, ולפיכך אינם יראים כל כך מהגשת ערעורי סרק, ואילו כשנדרשים הם להפקיד ערובה בפועל ויודעים כי יזדקקו להחלטה בדבר השבתה להם – מתייחסים הם לחשש מפני אובדנה ביתר רצינות.

כן מועילה הערובה לעיגון נוסף של יכולת פסיקת הוצאות, על פי ההלכה, אף אם לעיתים יש מקום לדון את ההוצאות בגרמא, או להסתפק בדבר, וכן את יכולת הפסיקה על פי שיקול דעת גם בלי ראייה גמורה להוצאות ולאחריות המערער להן. התחייבות של בעל דין מראש עשויה לאפשר את כל אלה, ויש מקום לראות את עצם הגשת הערעור כהסכמה לכך, אלא שכלפי זאת יש מקום לעיתים לטעון שלא היה בעל הדין המדובר מודע לדברים או לא גמר בדעתו די ואף אם הסכים מפורשות היה זה כאסמכתא וכו' ואילו כאשר מופקדת ערובה מסולקת טענות אלה שכן גם ההסכמה העקרונית לפסיקת הוצאות, ללא התניה בדבר מלבד שיקול דעת בית הדין, כלולה בהסכמה זו, וכשהמעות כבר מונחות בקופת בית הדין מסולקת גם טענת אסמכתא (אם מטעם דהווי כ"מעכשיו", ועדיף ממעות ביד שלישי גרידא, או "על הדף", כיוון שלא אותן מעות עצמן חוזרות, אם מוחזרות הערובה, ואם משום דהווי במתפיס זכויותיו בבית דין, ועיין – גם בנוגע לשייאמר עוד להלן – חושן משפט סימן רז סעיפים יא–יז בשולחן ערוך ורמ"א ונושאי כליהם, ואין כאן מקום להאריך).

נוסיף ונבאר בקצרה כי היכולת לדרוש הסכמה כזו כתנאי לשמיעת ערעור מבוססת על היות הליך ערעור הליך שאינו מעיקר הדין בדין תורה, אלא שמבוסס הוא על הסכמת הציבור, ומאחר שמשגרת הדין הקבועה בתקנות מאפשרת חיובי הוצאות ודרישה להפקדת ערובה, הרי שהסכמת הציבור כוללת גם את האפשרות להתנות כאמור "הם אמרו והם אמרו" ואין אדם יכול לומר "את הטוב", היינו זכות הערעור "נקבל מאת האלהים" (בענייננו במשמעות דיינים, ולא כבמקור באיוב ב, י) "ואת הרע", היינו הדרישה להתחייב לשלם הוצאות לפי שיקול דעת בית הדין כאמור "לא נקבל".

ג. מכל מקום לענייננו התרשמותי היא כי יש יסוד לטענה בדבר חוסר היכולת להפקיד את הערובה, טענה שהומצאה לה גם אסמכתה מסוימת, ולאידך גיסא יש דרך להבטיח למרות זאת את ההוצאות ואף לענות על תכליותיה האחרות של דרישת הערובה, וכדלהלן:

המערערת תופטר מחובת הפקדת הערובה אם תמציא לבית הדין התחייבות והצהרה כתובה וחתומה בחתימת ידה, מאומתת בידי בא כוחה, שלפיה:

1. ככל שיידחה ערעורה ובית הדין ימצא לנכון לחייב אותה בהוצאות משפט לטובת המשיב, על בסיס אומדן ושיקול דעתו של בית הדין עד תקרה של 10,000 ש"ח (כסכום הערובה שנקבעה, ובלי לשלול אפשרות של חיוב מעבר לכך אם לפי דעת בית הדין אפשר יהיה לחייב בו, על פי ההלכה, גם שלא מכוח התחייבות זו) – תשלם סכום זה, ואם לא תוכל לשלמו ממקורות אחרים – ייגבה מחלקה בדירה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

2. להבטחת התחייבות המערערת מודה כי הקנתה למשיב מעכשיו, בתנאי שתחויב בהוצאות כפי שיעור החיוב שייקבע ועד שיעור 10,000 ש"ח מחלקה בדירה, 'בקניין גמור אגב סודר ודלא כאסמכתא'.

ההתחייבות תומצא לבית הדין עד למועד שעד אליו נדרשה המערערת להפקיד את הערובה – כ"ט בשבט התשפ"ב (31.1.22).

ד. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום י"ד בשבט התשפ"ב (16.1.2022).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה